

Informativna brošura o rizicima od trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja u inostranstvu

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

**Informativna
brošura o rizicima
od trgovine ljudima
u svrhu radnog
iskorištavanja u
inostranstvu**

Septembar 2022.

Uvod

Svrha ove brošure je da građanima i građankama Bosne i Hercegovine koji se odluče na odlazak u inostranstvo pomogne pri zaštiti njihovih ljudskih prava u sferi rada, ali i šire.

Dvadeset prvi vijek je vijek masovnih migracija stanovništva koje se dešavaju iz različitih razloga.

Veliki broj stanovnika Bosne i Hercegovine napušta zemlju jer žele da ostvare bolje uslove života. Bolji standard zemalja Zapadne Evrope i Evropske unije primamljiv je, ali u sebi krije i brojne rizike. Posebna opasnost vreba u činjenici da mnogi oglasi za posao na koje se građani javljaju nisu validni i istiniti, a agencije za posredovanje u zapošljavanju koje su aktivne u Bosni i Hercegovini nisu sve pravno registrovane niti imaju dozvolu da se bave posredovanjem u zapošljavanju.

Jedan od najznačajnijih rizika kojeg državljani Bosne i Hercegovine moraju biti

svjesni kad krenu na rad u inostranstvo jeste rizik da ukoliko se ne pripreme adekvatno za odlazak na rad u inostranstvo vrlo lako mogu postati žrtve trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja.

Trgovina ljudima je globalni fenomen, a procjena Međunarodne organizacije rada (MOR) kaže da je trenutno u svijetu preko 21 milion muškaraca, žena i djece koji su žrtve trgovine ljudima. Trgovina ljudima je po zaradi druga po redu djelatnost organizovanog kriminala odmah poslije trgovine narkoticima, a trgovci ljudima su vješti i perfidni kriminalci koji kao vješti predatori uočavaju slabosti pojedinca i ne libe se da ih iskoriste.

Kako biste izbjegli rizik da postanete žrtva trgovine ljudima neophodno je da se pravilno i detaljno informišete o uslovima rada i pravima koja su vam zagarantovana, kao i o indikatorima koji vam ukazuju na opasnost od trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja.

Opći pokazatelji za zaštitu radnih prava

Ukoliko ste se odlučili na odlazak na rad u inostranstvo bitno je da o svom angažmanu u inostranstvu imate sve bitne informacije koje vam ukazuju na zaštitu radnih prava:

Uslovi rada

Kada se zapošljavate u inostranstvu za vas počinju da važe pravila koja su propisana u zemlji u kojoj se nalazite. Bez obzira na to da li ste posao našli sami ili vam je ponuđen putem posredničkih agencija, insistirajte da dobijete sljedeće informacije u pismenoj formi:

- Ko je vaš poslodavac, da li je registrovan i gdje se nalazi sjedište poslodavca?
- **Svi osnovni elementi primanja** kako su definisani u nacionalnom zakonodavstvu
- Da li se u oglašenom iznosu zarade radi o bruto plati ili neto plati?
- Da li imate pravo na naknadu za pokrivanje troškova putovanja, prehrane i smještaja u zemlji domaćinu (ako se od vas zahtijeva da putujete na mjesto gdje obavljate posao)?
- Na koji način će vam zarada biti

isplaćivana, u gotovini ili putem računa?

- **Maksimalan broj radnih sati** – definisan broj radnih sati dnevno (sedmično, mjesečno) te uslovi za prekovremeni rad
- **Minimalno vrijeme za dnevni, sedmični i godišnji odmor**
- Koja su pravila za **zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu**?
- Uslovi za zapošljavanje radnika, posebno preko agencija za privremeno zapošljavanje
- Uslovi za zapošljavanje **trudnica, porodilja i osoba mlađih od 18 godina**
- Da li je osiguran **jednak tretman muškaraca i žena** i koja su druga pravila za sprečavanje diskriminacije?
- Da li poslodavac osigurava **smještaj** za vas, na koji način i na koji vremenski period?

Važna napomena:

Troškove usluga posredovanja u zapošljavanju snosi poslodavac. Ukoliko vam prilikom posredovanja u zapošljavanju posrednik traži novac za uslugu posredovanja pri zapošljavanju to ukazuje na namjeru da vas prevari.

Obaveze radnika

Prije nego što prihvatite zaposlenje u inostranstvu također treba da se informišete o svojim obavezama i o tome na koji način ove obaveze izvršavate:

Da li vam je neophodna radna dozvola i, ako jeste, ko i kada je izdaje?

Da li je neophodno da vaša profesionalna kvalifikacija bude priznata ili vam je neophodno da priložite određenu potvrdu o profesionalnoj kvalifikaciji?

Na koji način se registrujete u sistem socijalne i zdravstvene zaštite?

Na koji način prijavljujete svoj boravak u zemlji domaćinu?

Da li ispunjavate uslove za EU plavu kartu?

Važna napomena: Državljeni Bosne i Hercegovine na osnovu sporazuma sa Evropskom unijom, ukoliko su legalno zaposleni, imaju ista prava kao i državljani zemlje domaćina.

Bilateralni ugovori Bosne i Hercegovine o socijalnom osiguranju i privremenom zapošljavanju

Bosna i Hercegovina ima potpisan niz bilateralnih ugovora o socijalnom osiguranju i privremenom zapošljavanju koji garantuju bolju zaštitu državljana Bosne i Hercegovine ukoliko nađu posao u jednoj od država potpisnica.

1. Međunarodni sporazumi o socijalnom osiguranju u dijelu koji se odnosi na nezaposlenost potpisani su između Bosne i Hercegovine i sljedećih država: Republike Slovenije, Savezne Republike Jugoslavije (Republika Srbija), Savezne Republike Jugoslavije (Crna Gora), Savezne Republike Njemačke, Republike Austrije, Republike Turske, Republike Mađarske, Republike Sjeverne Makedonije i Kraljevine Belgije.
2. Međunarodni sporazumi u oblasti zapošljavanja
 - „Sporazum između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Slovenije o zapošljavanju državljana BiH u Republici Sloveniji“
 - „Dogovor o posredovanju pri zapošljavanju radnika iz Bosne i Hercegovine u Saveznoj Republici Njemačkoj na poslovima njegovatelja“
 - „Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije o privremenom zapošljavanju

državljana Bosne i Hercegovine u Republici Srbiji i državljana Republike Srbije u Bosni i Hercegovini“

- „Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Države Katar o regulisanju zapošljavanja državljana Bosne i Hercegovine u Državi Katar“ (ovaj sporazum još uvijek nije stupio na snagu)
- Program ferijalne prakse studenata iz BiH u SR Njemačkoj.

Način i procedura zapošljavanja stranih državljana u Crnoj Gori definisan je Zakonom o strancima Crne Gore. Strani radnik mora imati dozvolu za privremeni boravak i rad (sa rokom važenja do godinu dana) ili dozvolu za sezonski rad (sa rokom važenja do šest mjeseci u vremenskom periodu od godinu dana). Zahtjev za izdavanje dozvole za privremeni boravak i rad podnosi se područnoj jedinici Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, a sve upute mogu se naći na njihovoj web-stranici.

Način i procedura zapošljavanja stranih državljana u Republici Hrvatskoj propisana

je Zakonom o strancima, a zahtjev Ministarstvu unutrašnjih poslova Hrvatske podnosi poslodavac. Sve informacije se mogu naći na web-stranici Ministarstva.

Način i procedura zapošljavanja stranaca u Republici Austriji definisana je Programom Crveno-bijelo-crvena karta (Rot-Weiss-Rot Karte) Vlade Austrije. Prema proceduri, dozvola za rad se odobrava na osnovu bodovanja više kriterija. Više podataka o ovoj proceduri nalazi se na ovom linku: <http://arz.gov.ba/nezaposleni/CBC%20Karta%20Juni%2013%20bs.pdf>

Za države sa kojima Bosna i Hercegovina nema potpisane posebne bilateralne sporazume o uslovima zapošljavanja i garantovanim pravima možete da se informišete na stranicama diplomatsko-konzularnih predstavništava zemlje domaćina u Bosni i Hercegovini.

Prije odlaska na rad u inostranstvo

Prije nego što se odlučite na odlazak u inostranstvo prikupite sve relevantne informacije o **općim pokazateljima za zaštitu radnih prava**, da li je agencija za posredovanje u zapošljavanju registrovana za obavljanje poslova posredovanja, provjerite informacije o poslodavcu koje su sadržane na internetu, informišite se o najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine u zemlji domaćinu. Također, o svojim pravima i uslovima rada možete da se informišete u kancelarijama besplatne pravne pomoći iz oblasti radnih prava u zemlji domaćinu.

Koristite dostupne online sadržaje da se informišete o svojim pravima i modelima zaštite svojih prava. Veliki broj informacija možete pronaći na web-stranicama stranih diplomatsko-konzularnih predstavništava u Bosni i Hercegovini koja su izlistana na web-stranici Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine:

https://www.mvp.gov.ba/ambasade_konzulati_misije/ambasade_u_bih/Default.aspx

Predostrožnosti radi, razmijenite informacije sa članovima porodice i prijateljima kako bi oni imali validne informacije o poslodavcu, zaposlenju i mjestu vašeg boravka dok ste u inostranstvu.

Trgovina ljudima u svrhu radnog iskorištavanja

Trgovina ljudima je jedan od najdrastičnijih oblika kršenja ljudskih prava. Rizik da neko postane žrtva trgovine ljudima povećava se u slučajevima migriranja čak i kada su u pitanju legalne ekonomske migracije.

Trgovci ljudima koriste ranjivosti pojedinca, porodica i grupa kako bi nad njima uspostavili kontrolu i iskorištavali ih.

Trgovina ljudima donosi trgovcima ljudima značajnu dobit i odvija se u dobro organizovanim, nerijetko i transnacionalnim, krugovima organizovanog kriminala.

Imajući u vidu činjenicu da građani Bosne i Hercegovine najčešće migriraju u druge zemlje jer su u stanju potrebe da za sebe i svoje porodice osiguraju egzistenciju, ukoliko se detaljno ne informišu o uslovima angažmana u zemlji domaćinu,

pravima koja su im kao stranom radniku garantovana i ukoliko ne poznaju jezik, nalaze se u riziku da njihova nedovoljna informisanost i nemogućnost komunikacije budu zloupotrijebljeni, a sami da postanu žrtve radnog iskorištavanja.

Kako i zašto se odvija trgovina ljudima u svrhu radnog iskorištavanja?

Trgovina ljudima u svrhu radnog iskorištavanja uvijek podrazumijeva poduzimanje određenih radnji uz primjenu sredstava koja će u konačnici omogućiti trgovcu ljudima da ISKORIŠTAVA vaš rad i vaše tijelo.

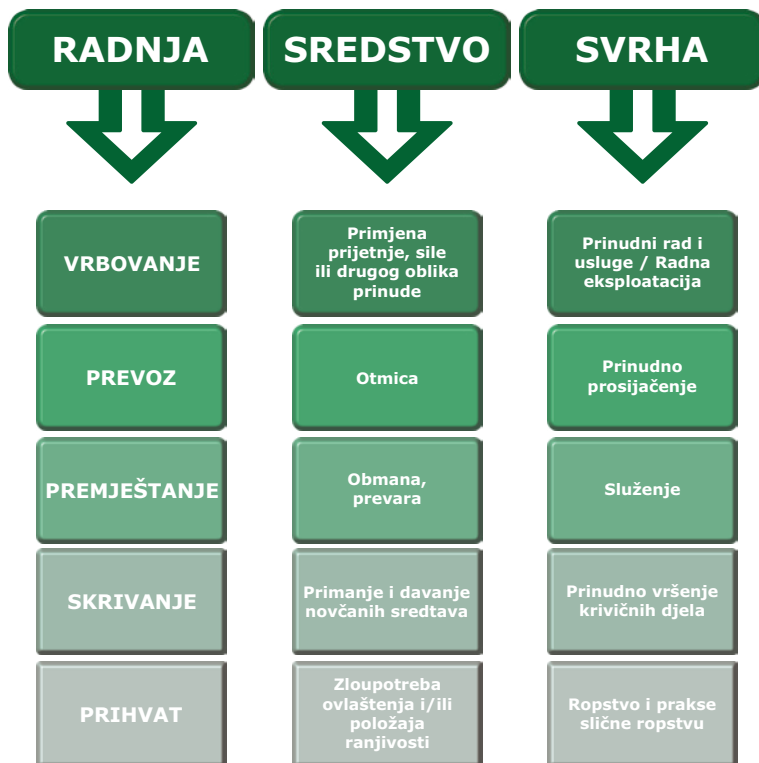
Imajući u vidu navedene faktore rizika, vrlo je bitno da budete informisani i da obratite pažnju na rizike i pokazatelje potencijalne opasnosti od trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja.

Ukoliko sumnjate u namjere poslodavca ili ako vam se u toku radnog angažmana dogodila bilo koja od navedenih situacija, obratite se najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u zemlji domaćina.

O situaciji u kojoj se nalazite obavijestite svoju rodbinu i prijatelje koji mogu kontaktirati nadležne organe BiH.

ZAPAMTITE:

- Svaki muškarac, žena i dijete mogu postati žrtve trgovine ljudima
- Prije nego što prihvatite ponudu za posao provjerite tačnost podataka
- Obavijestite svoje bližnje i dajte im informacije o svom angažmanu

GRAFIKA:
TRGOVINA LJUDIMA U SVRHU RADNOG ISKORIŠTAVANJA

Po dolasku na rad u inostranstvo

Ukoliko se u toku vašeg rada u inostranstvu dogode situacije koje vam ukazuju na to da su vaša prava narušena, imajte u vidu sljedeće pokazatelje koji ukazuju na rizik od trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja:

USLOVI ŽIVOTA I RADA

Ukoliko su uslovi života i rada znatno lošiji od onih koji su sa vama dogovoreni prije vašeg dolaska u inostranstvo

PREKOVREMENI RAD

Ukoliko vas poslodavac prisiljava da radite prekovremeni rad, a prekovremeni rad vam nije adekvatno plaćen niti ste dobili neke druge beneficije na osnovu prekovremenog rada

OGRAIČENJE KRETANJA I IZOLACIJA

Poslodavac vam ograničava kretanje i slobodu, ne daje vam tačnu informaciju gdje se nalazite, zadržava vaša lična dokumenta i putne isprave, nemate mogućnosti da komunicirate sa drugim zaposlenima kod poslodavca.

OBMANA

Uslovi rada, zarada i beneficije nisu onakve kako je dogovoreno sa poslodavcem prije vašeg dolaska u zemlju domaćina.

ISKORIŠTAVANJE RANJIVOSTI

Poslodavac koristi vašu ranjivost kao što su izražena potreba da izdržavate porodicu, bolest bližnjeg itd. da vas primora da pristanete na lošije uslove rada od dogovorenih.

FIZIČKO I SEKSUALNO NASILJE

Ukoliko ste u toku svog rada u inostranstvu u bilo kom trenutku izloženi fizičkom (udarci, šamari, guranje) i seksualnom nasilju (neprimjereni komentari, uvrede, dodiri na koje ne pristajete) od strane poslodavca ili onih koji u ime poslodavca upravljaju procesima rada

ZASTRAŠIVANJE I PRIJETNJE

Ukoliko vas poslodavac zastrašuje ili prijeti da će učiniti nešto nažao vama ili vašim bližnjima kako bi vas primorao da pristanete na uslove gore od unaprijed dogovorenih

Korisni linkovi

Agencija za rad i zapošljavanje BIH

<http://www.arz.gov.ba/>

Zavodi za zapošljavanje

<https://www.fzzz.ba/>

<http://zzrs.org/>

<https://zzzbrcko.org/>

Dunavski kompas

Putem web-aplikacije Dunavski kompas od sada su dostupne informacije iz oblasti rada, obrazovanja, zdravlja, poslovanja, svakodnevnog života i boravka u osam država članica Dunavske regije: Njemačka, Austrija, Češka, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Slovenija i Srbija.

Ministarstvo sigurnosti BiH

<https://www.msb.gov.ba/>

Ministarstvo civilnih poslova BiH

<http://www.mcp.gov.ba/>

Ministarstva unutrašnjih poslova i Policija

<https://mup.vladars.net/>

<http://www.fmup.gov.ba/v2/>

<https://policijabdbih.gov.ba/>

Ministarstvo vanjskih poslova BiH

<https://www.mvp.gov.ba>

Ministarstva rada

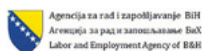
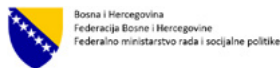
Federalno ministarstvo rada i socijalne politike

(fmrsp.gov.ba)

Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite (vladars.net)

Letak „TRGOVINA LJUDIMA U SVRHU RADNE
EKSPLOATACIJE SE DEŠAVA – PREPOZNAJ I ZAŠTITI SE“ –
<https://ring.ba/images/2021/Letak%203.jpg>

U izradi informativne brošure učestvovali:

Federalna uprava policije

Министарство унутрашњих послова
Републике Србије
Републички координатор за борбу
против трговине људима

Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

Ova publikacija je izrađena uz finansijsku podršku Evropske unije i Vijeća Evrope. Stavovi izraženi u publikaciji ne predstavljaju nužno zvanične stavove Evropske unije ili Vijeća Evrope.

BOS

Vijeće Evrope je glavna organizacija za zaštitu ljudskih prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Vijeća Evrope su potpisale Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum koji ima za cilj da zaštiti prava čovjeka, demokratiju i pravnu državu. Evropski sud za ljudska prava kontroliše implementaciju Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Zemlje članice Evropske unije odlučile su da udruže svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, zadržavajući kulturnu raznolikost, toleranciju i individualne slobode. Evropska unija poklanja posebnu pažnju razmjerni postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

www.europa.eu

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

COUNCIL OF EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope